

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

14. veebruar 2019*

Eelotsusetaotlus – Võrdne kohtlemine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel – Direktiiv 2000/78/EÜ – Artikli 2 lõike 2 punkt b – Kaudne diskrimineerimine vanuse alusel – Uued töölevõetud õpetajad – Töölevõtmise kuupäev – Ebasoodsam palgaastmik ja palgajärkudesse määramine töölevõtmisel võrreldes juba töötavatele õpetajatele kohaldatavaga

Kohtuasjas C-154/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Labour Courti (töökohus, Iirimaa) 23. veebruari 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. veebruaril 2018, menetluses

Tomás Horgan,

Claire Keegan

versus

Minister for Education & Skills,

Minister for Finance,

Minister for Public Expenditure & Reform,

Ireland,

Attorney General,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev (ettekandja), kohtunikud E. Levits, M. Berger, C. Vajda ja P. G. Xuereb,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– T. Horgan ja C. Keegan, esindaja: *solicitor* A. M. Lyne,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

- Minister for Education & Skills, Minister for Finance, Minister for Public Expenditure & Reform, Ireland ja Attorney General, esindajad: M. Browne, L. Williams ja A. Joyce,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Tomkin ja D. Martin,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT 2000, L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79), artikli 2 lõike 2 punkti b tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses ühelt poolt Tomás Horgani ja Claire Keegani ning teiselt poolt Minister for Education & Skillsi (haridus- ja kvalifikatsiooniminister, Iirimaa), Minister for Finance'i (rahandusminister, Iirimaa), Minister for Public Expenditure & Reformi (avaliku sektori kulutuste ja reformiminister, Iirimaa), Irelandi (Iirimaa) ja Attorney Generali (Iirimaa) vahel seoses sellise riigisisese meetme õiguspärasusega, mida kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2011 uutele töölevõetud ametnikele, sealhulgas riigikooliõpetajatele, ning millega on töölevõtmisel ette nähtud ebasoodsam palgaastmik ja palgajärkudesse määramine võrreldes juba töötavatele õpetajatele kohaldatavaga.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2000/78 artiklis 1 on ette nähtud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on kehtestada üldine raamistik, et võidelda usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise vastu töö saamisel ja kutsealale pääsemisel ning tagada liikmesriikides võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine.“

- 4 Direktiivi artiklis 2 on sätestatud:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „võrdse kohtlemise põhimõte“, et ei esine otsesest ega kaudset diskrimineerimist ühelgi artiklis 1 nimetatud põhjusel.

2. Lõike 1 kohaldamisel:

[...]

b) peetakse kaudseks diskrimineerimiseks seda, kui väliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab konkreetse usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumusega isikud teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui:

- i) kõnealusel sättel, kriteeriumil või taval on objektiivselt põhjendatav õigustatud eesmärk ja selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud, [...]

[...]“.

Iirimaa õigus

- 5 Ringkirja 0040/2011 „Uus palgaastmik 2011. aastal ametisse määratud uutele õpetajatele“ punktides 1–4 on sätestatud:

„Sissejuhatus

1. Haridus- ja kvalifikatsiooniminister soovib informeerida kutseõppekomiteesid, juhtorganeid ja õpetajaid muudetud palgamäärade ja lisatasude kohaldamisest ametisse määratud uutele õpetajatele alates 1. jaanuarist 2011.
2. 2011. aasta eelarve kohaselt vähendas valitsus uute töölevõetud ametnike (edaspidi „uued ametisse määratud isikud“) palka 10% ning kõik uued, avaliku teenistuse esimestele palgaastmetele ametisse määratud isikud peavad alates 1. jaanuarist 2011 alustama vastava palgaastmiku esimesest palgajärgust.

Uute palgamäärade kohaldamine

3. 10% suurust vähendamist kohaldatakse põhipalgale, lisatasudele, õpilaste järele valvamise eest makstavale tasule ja asendustasule.

a) Põhipalk

10% suurust vähendamist kohaldatakse põhipalgale palgaastmiku kõikides palgajärgudes. Samuti on vähendatud põhiastme asendusõpetajate ja alaliste õpetajate päeva- ja tunnimäära ning keskastme osalise tööajaga asendusõpetajate ja alaliste õpetajate tunnimäära. Muudetud palgamäärad on ette nähtud käesoleva ringkirja lisa [...]

b) Lisatasud

10% suurust vähendamist kohaldatakse samuti kõikidele lisatasudele, välja arvatud vastutava isiku ülesannetega seotud lisatasudele nagu eriülesannete täitmise eest makstav lisatasu ning abidirektorite, asedirektorite ja direktori lisatasud.

Ametisse määratud uued õpetajad

4. Uusi palgamäärasid kohaldatakse kõikidele ametisse määratud uutele õpetajatele, kes on ametisse määratud 1. jaanuaril 2011 või pärast seda kuupäeva.

[...]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 6 T. Horgan ja C. Keegan omandasid 2011. aastal kvalifikatsiooni, mis võimaldas neil asuda tööle õpetaja ametisse. Sama aasta sügisest töötasid nad selles ametis ühes Iirimaa riiklikus põhikoolis.
- 7 Ringkirjas 0040/2011 sisalduva uutele töölevõetud õpetajale kohaldatava uue palgaastmiku järgi vähendatakse alates 1. jaanuarist 2011 palgaastmiku igas palgajärgus palka 10% võrreldes enne seda kuupäeva tööle võetud ametnike palgaga.
- 8 Veel tulenes ringkirjast, et uued töölevõetud õpetajad määrati kohaldatava palgaastmiku esimesesse palgajärku, mis erines varasemast tavast, mille kohaselt määrati uued õpetajad palgaastmiku teise või kolmandasse palgajärku.

- 9 Nende meetmetega taotletud eesmärk oli vajadus saavutada keskmise tähtajaga struktuurne avaliku teenistuse kulude vähenemine ajal, mil eelarve suhtes oli olulisi piiranguid, ja korvata samavõrd tõsine puudujääk avaliku sektori rahastamises.
- 10 T. Horgan ja C. Keegan vaidlustasid need meetmed Equality Tribunalis (võrdõiguslikkuse kohus, Iirimaa), tuginedes erinevale kohtlemisele vanuse alusel. Kuna nimetatud kohus jättis nende kaebuse rahuldamata, pöördusid T. Horgan ja C. Keegan eelotsusetaotluse esitanud kohtusse.
- 11 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et põhikohtuasjas vaidluse all olevate meetmete tagajärjel tekkis kaks kategooriat töötajaid, kelle tööd peetakse võrdväärseks, kuid kelle palgad on erinevad, ja nende kahe töötajate kategooria vahel on ilmne vanusevahe.
- 12 Nimelt, ligikaudu 70% nendest õpetajatest, kes alustasid 2011. aastal tööd, olid 25aastased või nooremad. Seega nende töölevõtmise hetkel olid õpetajad, sh T. Horgan ja C. Keegan, kes asusid tööle 2011. aastal, üldjoontes nooremad kui enne seda aastat tööle võetud õpetajad, kes kuuluvad kõrgemat palka saavate isikute kategooriasse.
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et määrav tegur küsimuses, millist palgaastmikku õpetajatele kohaldatakse, on tööleasumise aasta ning kõikidele pärast 1. jaanuari 2011 töölevõetud õpetajatele kohaldatakse ebasoodsamat palgaastmikku olenemata sellest, milline oli nende vanus töölevõtmise ajal. Teistpidi sai ja saab iga enne seda aastat tööle võetud õpetaja palka endise astmiku kohaselt olenemata sellest, milline oli tema vanus töölevõtmise kuupäeval. Seega on töölevõtmise kuupäev esmapilgul eaneutraalne kriteerium.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tõdeb samuti, et põhikohtuasja pooled ei vaidle vastu, et pärast 1. jaanuari 2011 tööle võetud õpetajate vanuseprofiil ei erine enne seda kuupäeva töölevõetud õpetajate vanuseprofiilist olenemata sellest, milline on töölevõtmise aasta. Kohtul on tekkinud seega küsimus, kas on tegemist kaudse diskrimineerimisega vanuse alusel, nagu väidavad T. Horgan ja C. Keegan.
- 15 Võimaliku kaudse diskrimineerimise õigustuse kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et on tuginetud kahele põhjendusele, milleks on esiteks Iirimaa vajadus reageerida majanduskriisile ja teiseks kohustus pidada kinni kollektiivlepingust, millest tulenevalt oli välistatud enne 2011. aastat tööle võetud ametnike töötasu igasugune edaspidine alandamine.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on arvamusel, et need põhjused eraldivõetuna ei ole vastuvõetavad õigustused, kuid need võiksid seda olla koostoimes.
- 17 Neil asjaoludel otsustas Labour Court (töökohus, Iirimaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas see, kui liikmesriik tööandjana kehtestab uutele töölevõetud riigikooliõpetajatele ebasoodsama palgaastmiku, jättes juba töötavate õpetajate töötasu muutmata, kujutab endast direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 2 punkti b tähenduses kaudset diskrimineerimist vanuse alusel, kui:
- a) muudetud palgaastmikku ja senist palgaastmikku kohaldatakse kõikide kahte vastavasse kategooriasse kuuluvate õpetajate suhtes olenemata nende vanusest;
  - b) nende töölevõtmise ja vastavasse palgaastmikku määramise kuupäeval ei olnud kõrgemapalgaliste rühma liikmete vanuseprofiilis ja madalamapalgaliste rühma liikmete vanuseprofiilis erinevusi;
  - c) muudetud palgaastmiku sisseseadmise tagajärjel on tekkinud oluline erinevus kahe võrdväärset tööd tegevate õpetajate kategooriate töötasude vahel;
  - d) ebasoodsamale palgaastmikule asetatud õpetajate keskmine vanus on väiksem kui neil, kelle suhtes kehtib varasem palgaastmik;

- e) ebasoodsama palgaastmiku sisseseadmise ajal nähtus riigi statistikast, et 70% uutest töölevõetud õpetajatest olid 25-aastased või nooremad, ja on tunnustatud, et see oli tüüpiline mis tahes aastal riigikooliõpetajana tööle asujate vanuseprofiil, ning
  - f) aastal 2011 või hiljem tööle asunud riigikooliõpetajad on selgelt ebasoodsamas rahalises olukorras võrreldes oma kolleegidega, kes määrati ametisse enne 2011. aastat?
2. Kas juhul, kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, saab ebasoodsama palgaastmiku sisseseadmist objektiivselt põhjendada nõudega saavutada avaliku teenistuse kuludes keskmise/pika tähtajaga struktuurne vähenemine, võttes arvesse riigi ees seisvaid eelarvega seotud piiranguid ja/või juba tööle asunud avaliku sektori teenistujatega heade töösuhete säilitamise tähtsust?
  3. Kas vastus teisele küsimusele oleks teistsugune, kui riik võinuks saavutada samaväärse kokkuhoiu sel teel, et ta oleks ainult uute töölevõetud õpetajate töötasu vähendamise asemel vähendanud kõikide õpetajate töötasu oluliselt väiksema summa võrra?
  4. Kas vastus teisele või kolmandale küsimusele oleks teistsugune, kui otsus mitte alandada juba tööle asunud õpetajate suhtes kehtivat palgaastmiku tehti vastavalt valitsuse kui tööandja ja avaliku sektori teenistujaid esindavate ametiühingute vahel sõlmitud kollektiivlepingule, milles valitsus kohustus mitte enam vähendada töötasu juba tööle asunud avaliku sektori teenistujatel, kelle töötasu oli juba alandatud, arvestades tagajärgi, mis tekiksid tööturupoolte vahelistes suhetes selle lepingu täitmata jätmisest, ning pidades silmas, et uus, 2011. aastal kehtestatud palgaastmik ei olnud selle kollektiivlepingu osa?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 18 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selline meede, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas ja mille järgi on alates kindlaksmääratud kuupäevast ette nähtud uute õpetajate töölevõtmisel ebasoodsama palgaastmiku ja palgajärkudesse määramise kohaldamine võrreldes nendega, mida kohaldati sellele meetmele eelnevate normide järgi enne seda kuupäeva tööle võetud õpetajatele, kujutab endast selle sätte tähenduses kaudset diskrimineerimist vanuse alusel.
- 19 Kõigepealt väärrib märkimist, et direktiivi 2000/78 artikli 2 lõikest 1 koostoimes artikliga 1 tuleneb, et võrdse kohtlemise põhimõtte selle direktiivi tähenduses nõuab, et ei esine mingit otsest ega kaudset diskrimineerimist, muu hulgas vanuse alusel. Direktiivi artikli 2 lõike 2 punktist b ilmneb veel, et direktiivi tähenduses peetakse kaudseks diskrimineerimiseks vanuse alusel seda, kui väliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab konkreetse vanusega isikud teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui kõnealusel sätel, kriteeriumil või taval on objektiivselt põhjendatav õiguspärane eesmärk ja selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.
- 20 Seega tuleb selle kindlakstegemiseks, kas T. Horgan ja C. Keegan võivad tugineda eelmises punktis mainitud põhimõttele, välja selgitada, kas pärast 1. jaanuari 2011 tööle võetud õpetajaid ja enne seda kuupäeva tööle võetud õpetajaid koheldakse erinevalt seetõttu, milline oli nende vanus töölevõtmise ajal.
- 21 Euroopa Kohtu kasutuses olevast toimikust selgub sellega seoses, et Iirimaa otsustas muuta uute töölevõetud ametnike, sealhulgas õpetajate tasustamise tingimusi alates 1. jaanuarist 2011, nähes ette töötasu vähendamise 10% ja palgaastmiku esimesse palgajärku määramise teise või kolmandasse palgajärku määramise asemel.

- 22 Need uued tingimused on T. Horgani ja C. Keegani olukorrale ja pärast seda kuupäeva tööle võetud õpetajatele kohaldatavad ning ei ole kahtluse alla seatud, et nad teevad võrdväärset tööd enne seda kuupäeva tööle võetud õpetajatega.
- 23 Seevastu enne 1. jaanuari 2011 tööle võetud õpetajad määrati palgajärkudesse tingimata nende töölevõtmise kuupäeval kehtinud varasemate tingimuste alusel, millega oli kindlaks määratud nende töötasu suurus.
- 24 Sellest tuleneb, et selline erinev kohtlemine tuleneb vastavate õpetajate töölevõtmise kuupäevast, kuna sõltuvalt sellest kuupäevast leiavad kohaldamist palgaastmikku ja palgajärkudesse määramist käsitlevad varasemad või uued normid.
- 25 Seega on palgaastmikku ja palgajärkudesse määramist käsitlevate uute normide kohaldamiseks ainus asjakohane kriteerium, et tegemist on „uue, alates 1. jaanuarist 2011 töölevõetud ametnikuga“, olenemata ametniku vanusest tema töölevõtmise ajal. Järelikult see kriteerium, mille alusel sõltub uute normide kohaldamine üksnes töölevõtmise kuupäevast kui objektiivselt ja neutraalsest asjaolust, ei võta ilmselgelt kuidagi arvesse töölevõetud isikute vanust (vt selle kohta 22. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Centeno Mediavilla jt vs. komisjon, C-443/07 P, EU:C:2008:767, punktid 81 ja 83).
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab samuti, et kuigi nende töölevõtmise ajal olid T. Horgan, C. Keegan ja teised pärast 1. jaanuari 2011 tööle võetud õpetajad enamikus nooremad kui enne seda kuupäeva tööle võetud õpetajad, kuna sel kuupäeval olid ligikaudu 70% neist 25-aastased või nooremad, on ka selge, et olenemata töölevõtmise aastast olid nii pärast 1. jaanuari 2011 kui ka enne seda kuupäeva tööle võetud õpetajad keskmiselt 25-aastased või nooremad.
- 27 Eeltoodust tuleneb, et Iirimaa kehtestatud uued tasustamistingimused ei tugine seega kriteeriumile, mis on lahutamatu või kaudselt seotud õpetajate vanusega, mistõttu ei saa asuda seisukohale, et uute normidega on kehtestatud erinev kohtlemine vanuse alusel (vt selle kohta 7. juuni 2012. aasta kohtuotsus Tyrolean Airways Tiroler Luftfahrt Gesellschaft, C-132/11, EU:C:2012:329, punktid 29 ja 30).
- 28 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2000/78 artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selline meede, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas ja mille järgi on alates kindlaksmääratud kuupäevast ette nähtud uute õpetajate töölevõtmisel ebasoodsama palgaastmiku ja palgajärkudesse määramise kohaldamine võrreldes nendega, mida kohaldati sellele meetmele eelnevate normide järgi enne seda kuupäeva tööle võetud õpetajatele, ei kujuta endast selle sätte tähenduses kaudset diskrimineerimist vanuse alusel.

Teine kuni neljas küsimus

- 29 Esimesele küsimusele antud vastust arvestades ei ole teisele, kolmandale ja neljandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 30 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, artikli 2 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selline meede, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas ja mille järgi on alates kindlaksmääratud kuupäevast ette nähtud uute õpetajate töölevõtmisel ebasoodsama palgaastmiku ja palgajärkudesse määramise kohaldamine võrreldes nendega, mida kohaldati sellele meetmele eelnevate normide järgi enne seda kuupäeva tööle võetud õpetajatele, ei kujuta endast selle sätte tähenduses kaudset diskrimineerimist vanuse alusel.

Allkirjad